

15. helluntain jälkeinen viikko, keskiviikko

Päivän epistola

(Gal. 3: 15 – 22)

”Veljet, otan esimerkin tavallisesta elämästä. Ihmisenkään laatimaa vahvistettua testamenttia ei kukaan voi tehdä mitättömäksi, eikä siihen voi lisätä mitään. Nyt on lupaukset annettu Abrahamille ja hänen jälkeläiselleen. - Tässä kohdassa ei sanota ”jälkeläisille”, mitä tarkoittaisi monia, vaan siinä puhutaan yhdestä: ”sinun jälkeläisesellesi”, ja tämä on Kristus. - Tarkoitan sitä, että neljäsataakolmekymmentä vuotta myöhempi laki ei voi kumota Jumalan aikoinaan vahvistamaa testamenttia ja tehdä hänen lupaustaan tyhjäksi. Jos perinnön saaminen perustuisi lakiin, se ei enää perustuisikaan lupaukseen. Jumala on kuitenkin juuri lupauksellaan lahjoittanut perinnön Abrahamille. Mikä sitten on lain tarkoitus? Se säädettiin perästäpäin osoittamaan rikkomukset, kunnes tulisi se jälkeläinen, jota lupaus koski. Lain luovuttivat enkelit välittäjää käyttäen. Mutta välittäjää ei tarvita vain yhtä varten. Jumala on yksi. Onko laki siis ristiriidassa Jumalan lupausten kanssa? Ei toki! Jos olisi annettu laki, joka pystyy tekemään eläväksi, silloin vanhurskaus todella perustuisi lain noudattamiseen. Pyhä kirjoitus on kaiken sulkenut synnin vankilaan sitä varten, että se, mitä on luvattu, annettaisiin niille, jotka uskovat Jeesukseen Kristukseen.”

Hieman aiemmin Paavali oli kutsunut galatalaisia ”mielettömiksi” (Gal. 3: 1). Tämä tapahtui hänen osoittaessaan galatalaisten toimineen väärin. Nyt Paavali opettaa galatalaisia ja kirjoittaa heille käyttäen sanaa ”veljet”.

”Veljet, otan esimerkin tavallisesta elämästä” on edellisissä suomennoksissa muodossa ”Veljet, minä puhun ihmisten tavalla.” Asiasisältö ei ole muuttunut.

Juutalaiset olivat sokaistuneet Vanhan testamentin lain yksityiskohtien takia. He eivät ymmärtäneet, että heidän asemansa Jumalan lapsena perustui Jumalan antamaan lupaukseen Abrahamille. He ymmärsivät tämän lapseuden perustuvan fyysiseen suvun jatkumiseen.

Paavali käsittelee Abrahamin saamaa lupausta juutalaisten kirjanoppineiden tulkintaperinteen mukaisesti. Vain testamentin tekijä voi tehdä muutoksia joko kumoamalla testamentin tai tekemällä siihen lisäyksen. Sitä suuremmalla syyllä Jumalan antamaa lupausta ei voi muuttaa laki. Jumala teki liiton (antoi lupauksen) Abrahamin kanssa. Heprealainen sana berit (liitto, lupaus) on Septuagintassa käännetty sanalla, joka kreikankielessä voidaan ymmärtää paitsi liittona, niin myös testamenttina.

Tätä sanaa on käytetty, kun maanomistaja tekee vasallinsa kanssa sopimuksen ja jota vasallin on noudatettava. Tämänkaltainen oli Abrahamin ja Jumalan välinen liitto.

Käsitellessään tätä kohtaa varhaisen kirkon opettajat korostavat, että Aabrahamin ja Jumalan välisen liiton kulmakivenä oli Abrahamin usko. Jos Abraham ei olisi uskonut, liittoa ei olisi ollut olemassa. Usko menee lain edelle.

”Nyt on lupaukset annettu Abrahamille ja hänen jälkeläiselleen.” Tässäkin kohdassa Paavali käyttää hyväkseen heprean kielen erityisyyksiä. Käytetty sana hepreassa ei ole jälkeläinen vaan siemen. Heprean kielessä, kun sanaa siemen käytetään ihmisten jälkeläisistä, sitä ei käytetä monikossa. Näin Paavali voi lukea, että Abrahamin siemen olisi yksi, siis Kristus. Kun tarkastelee Vanhan testamentin käännöksiä tästä sanasta, niin voi huomata, että Septuagintan teksti käyttää sanaa siemen, mutta uusimmat suomennokset sanaa jälkeläiset (vrt. 1. Moos. 12: 7, Jumalan lupaus Moosekselle). Sen sijaan 1700 -luvun suomennoksessa käytetään sanaa siemen. Käyttämällä sanaa siemen Paavali pohjustaa sitä, mikä tulee esille jakeessa 19: lupaus liitosta on todellinen perusta Jumalan ja ihmisten väliselle suhteelle.

”Neljäisataakolmekymmentä vuotta myöhempi laki ei voi kumota Jumalan aikoinaan vahvistamaa testamenttia.” Vuosien määrä on se, jonka juutalaiset olivat Egyptissä (2. Moos 12: 40). Paavali noudattaa tässä kohtaa Septuagintan tekstiä, ei heprealaista. Septuaginta mainitsee paitsi Egyptissä niin myös Kanaanin maassa asumisen ajan. Annettu luku eroaa kolmellakymmenellä vuodella muualla löytyvistä luvuista (1. Moos. 15: 13, Ap.t. 7: 6), jossa vieraassa maassa oli asuttava neljäisataa vuotta. Ero voi olla suurempi, kun huomioimme ajan lupauksen antamisesta Egyptiin menoon asti.

Mooseksen saama laki ei muuttanut Jumalan lupausta Abrahamille. Jos laki voisi kumota lupauksen, niin lupausta ei olisi olemassa. Tässä lupaus ei tarkoita maantieteellistä aluetta vaan Jumalan siunausta Abrahamille.

”Se säädettiin perästäpäin osoittamaan rikkomukset.” Tämä on Mooseksen lain tarkoitus. Laki ei ehkäise rikoksia, mutta se osoittaa rikoksen tapahtuneen. Osoittaessaan rikoksen se ehkä voi estää ihmisiä tekemästä rikoksia (rikkomuksia, syntiä). Jumalan kannalta laki on määräaikainen: ”kunnes tulisi se jälkeläinen, jota lupaus koski” (vertaa myös Gal. 3: 24 – 25). Laki oli siis voimassa Mooseksesta Kristukseen. Paavalin tarkoitus on osoittaa galatalaisille, että juutalainen laki ei sellaisenaan enää velvoita heitä. Laki ei ketään pelasta, se vain ohjaa ihmisen käyttäytymistä.

”Lain luovuttivat enkelit välittäjää käyttäen.” Paavalin ajatus on, että enkelit, ei Jumala, antoivat lain Moosekselle (Ap.t. 7: 53, Hepr. 2: 2). 5. Mooseksen kirja kertoo Jumalan ilmestymisestä. Nykyinen suomennos ei puhu kenestäkään muusta. Mutta aikaisemmat suomennokset kertovat, että Hänen kanssaan oli kymmenentuhatta pyhää, Septuagintan mukaan enkeliä (5. Moos. 33: 2). Välittäjä tarkoittanee Moosesta (aihe on kiistelty). On myös esitetty, että välittäjillä tarkoitettaisiin juutalaista papistoa.

”Mutta välittäjää ei tarvita vain yhtä varten. Jumala on yksi.” Teksti on vaikea. Todennäköisesti sen tarkoitus on osoittaa lain ja lupauksen välinen suhde. Jumala käytti välittäjiä (enkelit, Mooses) antaessaan lain. Mutta lupauksen Hän suoritti itse ilman välittäjää. Näin lupaus on suurempi kuin laki. Kristus on samanaikaisesti sekä Jumala että ihminen. Hän on ”välittäjä Jumalan ja ihmisten välillä (1. Tim. 2: 5). Samalla tässä korostuu ajatus yhdestä Jumalasta: ”Jumala on yksi”.

Varhaisen kirkon opettajat korostavat, että välittäjää ei tarvita, sillä Kristus on samanaikaisesti sekä ihminen että Jumala. Hän ottaa kannettavakseen synnin, joka erottaa ihmisen Jumalasta. Näin Hän poistaa ihmisen ja Jumalan toisistaan erottavan asian ja yhdistää meidät Itsensä kautta Jumalan elämään.

Mutta laki ei kykene antamaan elämää. Se ei tee ihmistä vanhurskaaksi. Tämä on Paavalin perusnäkemys laista. Laki kertoo ihmisille, mitä heidän tulee tehdä, mutta ei anna elämää (Gal. 3: 11, Room. 8: 3). Laki tuo kirouksen, mutta usko tuo siunauksen ja vanhurskauden.

Tekstin loppuosa on jälleen vaikeaselkoinen. Paavali kirjoittaa, että laki kykeni osoittamaan syntisyyden ja tällöin ihmisten pitäisi etsiä anteeksiantoa. Anteeksianto ja Abrahamille annetun lupauksen täyttymys edellyttää uskoa Jeesukseen Kristukseen. Tämä kohta tulisi kääntää muodossa ”Jeesuksen Kristuksen usko”. Tässä on kyse kahdenlaisesta uskosta, jotka toimivat yhdessä. Ennen kaikkea kyse on Kristuksen uskosta ja sitten niiden uskosta, jotka uskovat. Vanhan testamentin ihmisillä oli uskoa, mutta he eivät voineet osallistua Kristuksen uskoon, sillä Kristus ei ollut vielä silloin tullut.

Päivän evankeliumi
(Mark. 6: 7 – 13)

”Siihen aikaan Jeesus kutsui kaksitoista opetuslastaan luokseen lähettääkseen heidät matkaan. Heidän tuli lähteä kaksittain, ja hän antoi heille vallan ajaa ihmisistä saastaisia henkiä. Hän kielsi

heitä ottamasta mukaan muuta kuin sauvan: ei leipää, ei laukkua eikä rahaa vyöhön. Sandaalit he saivat ottaa, mutta eivät pukea ylleen kahta paitaa. Ja hän sanoi heille: ”Mihin taloon majoituttekin, jääkää asumaan sinne lähtöönne saakka. Jos teitä jossakin paikassa ei oteta vastaan eikä kuunnella, lähtekää sieltä ja pudistakaa pöly jaloistanne. Tämä on oleva todiste heitä vastaan. Totisesti: Sodoman ja Gomorran maa pääsee tuomiopäivänä vähemmällä kuin se kaupunki.” Niin opetuslapset lähtivät matkaan ja julistivat, että kaikkien tuli kääntyä. He karkottivat monta paha henkeä sekä voitelivat öljyllä sairaita ja paransivat heidät.”

Sama kertomus löytyy Matteukselta (Matt. 10: 1, 5 – 15) ja Luukkaalta (Luuk. 9: 1 – 6). Markus kuvaa opetuslasten jatkavan Jeesuksen toimintaa. ”Antoi heille vallan ajaa ihmisistä saastaisia henkiä.” Opetuslasten tuli jatkaa niin Jeesuksen opetusta kuin myös parantaa. Tämän tekstimuodon mukaan parantamisessa oli kyse saastaisten henkien karkottamisesta. Tästä toiminnasta on maininta vähän myöhemmin, jossa opetuslapset epäonnistuvat saastaisen hengen karkottamisessa (Mark. 9: 18).

Opetuslasten lukumäärä viittaa Israelin kahteentoista sukukuntaan. Heidät on nimitetty uudistetun Israelin (hengellisiksi) johtajiksi.

Jeesus lähetti heidät kaksittain, jotta he tukisivat toinen toisiaan ja voittaisivat arkuuden.”Kaksin on parempi kuin yksin” toteaa jo Saarnaajan kirja (Saarn. 4: 9).

Jeesus ohjeisti opetuslapsia varustautumaan mahdollisimman vähillä varusteilla. Työllä oli suuri kiire ja opetuslasten tuli luottaa Jumalaan. Sauvan kohdalla Markus poikkeaa muista evankeliumeista sallien sen mukaan ottamisen. Siinä Markus (tai sihteeri) on voinut muokata tekstiä tai lukea väärin arameankielisen sanan. Sanat ”paitsi” ja ”ei” ovat lähes samannäköisiä (yhden heittomerkin ero). Sandaalit eli jalkineet ovat tärkeä varustus Palestiinan kivisillä teillä, Matteus ja Luukas näyttävät ne kieltävän, todennäköisesti he kieltävät ylimääräisen saadaaliparin mukaan ottamisen. Paita tarkoittaa ihoa vasten olevaa vaatekappaletta.

”Mihin taloon majoituttekin, jääkää asumaan sinne lähtöönne saakka.” Tarkoitus on, että opetuslapset saavat kaiken tarvittavan matkakohteestaan. Mutta ”paremman etsiminen” veisi aikaa, jos saatiin asuinpaikka, niin siihen oli tyydyttävä. Myöhemmeltä ajalta tiedämme, että kiertävien saarnaajien ylläpito oli paikallisille raskasta. Sen takia kirjassa ”Kahdentoista apostolien opetus” (Didakhe) annetaan ohje, että apostoli tai profeetta piti ottaa vastaan, mutta hän ei saanut viipyä talossa kuin kaksi päivää, jos hän viipyi kolmannen päivän, hän on väärä profeetta. Lähtiessään hänelle oli

annettava leipää seuraavaan yöpymiseen asti. Jos hän pyysi rahaa, hän oli väärä profeetta (Dikakhe 11: 3 – 6).

Jos apostoleja ei oteta vastaan, paikkakunnalta piti poistua. ”Pudistakaa pöly jaloistanne” ei ollut kostotoimenpide vaan vertauskuvallinen ele, jolla haluttiin saada paikalliset ihmiset ajattelemaan. Voi olla, että sillä osoitettiin, että paikkakunta ei kuulu todelliseen Israeliin. Teksti ”Totisesti: Sodoman ja Gomorran maa pääsee tuomiopäivänä vähemmällä kuin se kaupunki” puuttuu joistakin Markuksen evankeliumin käännöksistä.

Keskeisin sanoma, mitä opetuslasten tuli julistaa, oli kääntymys. Kun Jeesus aloitti julkisen toimintansa, niin Hän sanoi: ”Aika on täyttynyt, Jumalan valtakunta on tullut lähelle. Kääntykää ja uskokaa hyvä sanoma” (Mark. 1: 15). Opetuslapset jatkavat Jeesuksen julistusta. Sana kääntyminen merkitsee tässä yhteydessä mielenmuutosta tai katumusta. Ihmisten huomion tulisi kiinnittyä Jumalan valtakunnan etsimiseen.

Julistuksen lisäksi opetuslapset karkottivat pahoja henkiä. Sen lisäksi he voitelivat sairaita öljyllä. Antiikin aikoina sairaiden voitelemisen oliiviöljyllä oli yleistä. Markus on ainoa evankelista, joka mainitsee öljyllä voitelemisen. Samasta asiasta apostoli Jaakob kirjoitti lähetyskirjeessään (Jaak. 5: 14). Suomalainen lukija ei välttämättä ymmärrä oliiviöljyn merkitystä Välimeren maissa. Oliiviöljyä ei käytetä vain ruoanlaittoon, valon antamiseen tai ihon parantamiseen, vaan se on myös Pyhän Hengen armon lähde, kun sitä käytetään yhdessä rukouksen kanssa (vrt. sairaanvoitelu, myöskin mirhavoitelussa käytetyn mirhavoiteen perusosa on oliiviöljyä).